

WYROK Z DNIA 8 LUTEGO 2011 R.

V KK 246/10

1. Katalog orzeczeń wymienionych w art. 537 § 1 i 2 k.p.k. nie ma charakteru katalogu zamkniętego. Treść tych przepisów nie przesądza więc o dopuszczalności wydania przez Sąd Najwyższy, orzekający w postępowaniu kasacyjnym, orzeczenia tylko w jednej z postaci w nim przewidzianych. Regulacja przewidziana w art. 537 § 1 i 2 k.p.k., polegająca na wyliczeniu rodzajów orzeczeń właściwych dla postępowania kasacyjnego, nie może w szczególności wyłączać uprawnienia do wydania także orzeczenia innego rodzaju, nie naruszającego zasad tego szczególnego środka zaskarżenia, ale uwzględniającego specyfikę danej sprawy i potrzebę wydania rozstrzygnięcia racjonalnego.

2. Skoro w art. 455 k.p.k. ustawodawca użył zwrotu „poprawia” błędną kwalifikację prawną i do zastosowania rozwiązania przyjętego w tym przepisie upoważnił Sąd Najwyższy, to za dopuszczalnością poprawienia błędnej kwalifikacji właśnie przez Sąd Najwyższy orzekający w postępowaniu kasacyjnym przemawia wykładnia językowa.

Przewodniczący: sędzia SN E. Strużyna (sprawozdawca).

Sędziowie: SN T. Artymiuk, SA (del. do SN) A. Ryński.

Prokurator Prokuratury Generalnej: J. Engelking.

Sąd Najwyższy w sprawie Ryszarda E., skazanego za popełnienie przestępstwa określonego w art. 280 § 1 k.k. w zb. z art. 157 § 2 k.k., art. 275 § 1 k.k. i art. 278 § 5 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., po rozpoznaniu w Izbie Karnej na rozprawie w dniu 8 lutego 2011 r. kasacji, wniesionej przez obrońcę skazanego od wyroku Sądu Okręgowego

w Z. z dnia 6 października 2009 r., zmieniającego wyrok Sądu Rejonowego w N. z dnia 27 czerwca 2006 r.,

1. o d d a l i ł kasację jako oczywiście bezzasadną,
2. na podstawie art. 536 k.p.k. w zw. z art. 455 k.p.k. poprawił błędną kwalifikację prawną czynu przypisanego skazanemu Ryszardowi E. w wyroku Sądu Okręgowego w Z., poprzez wyeliminowanie z niej przepisów art. 275 § 1 k.k. i art. 278 § 5 k.k. (...)

UZASADNIENIE

Sąd Rejonowy w N., wyrokiem z dnia 27 czerwca 2006 r. uznał Ryszarda E. za winnego tego, że w dniu 15 stycznia 2006 r. w N., będąc uprzednio skazanym w warunkach art. 64 § 1 k.k., w ciągu 5 lat po odbyciu co najmniej roku kary pozbawienia wolności za umyślne przestępstwo zgwałcenia, dokonał napadu rabunkowego w sklepie spożywczym „pod Kasztanami” w ten sposób, że po uprzednim pchnięciu Barbary D. na ladę sklepową, doprowadził ją do stanu bezbronności, powodując przy tym u pokrzywdzonej obrażenia ciała w postaci sińca i krwiaka kłębu kciuka prawego oraz stłuczenie kciuka prawego, co naruszyło prawidłowe funkcjonowanie narządu jej ciała na okres do 7 dni, po czym wyrwał jej z ręki portfel z zawartością pieniędzy w kwocie 200 zł, dokumentu prawa jazdy i karty bankomatowej, powodując straty w wysokości 200 zł na szkodę pokrzywdzonej – i przyjmując, że czyn ten „wyczerpuje dyspozycję przepisu art. 280 § 1 k.k. i art. 157 § 2 k.k. i art. 276 k.k. i art. 278 § 5 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k.”, na podstawie art. 11 § 3 k.k. i art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 2 k.k. wymierzył mu karę 2 lat i 8 miesięcy pozbawienia wolności.

Sąd Okręgowy w Z., po rozpoznaniu sprawy z powodu apelacji wniesionych przez oskarżonego i jego obrońcę, wyrokiem z dnia 5 października 2006 r. zmienił zaskarżony wyrok przyjmując, że przypisany oskarżonemu czyn „stanowi występki z art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 157 § 2 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. oraz, że został popełniony w warunkach art. 64 § 1 k.k.” i na podstawie art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k. i art. 11 § 3 k.k. wymierzył mu karę 2 lat pozbawienia wolności.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu sprawy z powodu kasacji wniesionej przez obrońcę skazanego, wyrokiem z dnia 13 grudnia 2007 r., uchylił zaskarżony wyrok i sprawę przekazał do ponownego rozpoznania.

Sąd Okręgowy w Z., po ponownym rozpoznaniu sprawy, wyrokiem z dnia 6 października 2009 r. zmienił wyrok Sądu Rejonowego uznając, że oskarżony „działaniem swoim wyczerpał znamiona ustawowe występki z art. 280 § 1 k.k., art. 157 § 2 k.k., art. 275 § 1 k.k. i art. 278 § 5 k.k. w zw. z art. 11 § 2 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., stosując wobec pokrzywdzonej przemoc w postaci pchnięcia na ladę”, a ponadto wyeliminował z opisu czynu doprowadzenie pokrzywdzonej do stanu bezbronności – i przyjmując jako podstawę wymiaru kary art. 280 § 1 k.k. w zw. z art. 11 § 3 k.k. w zw. z art. 64 § 1 k.k., obniżył wymiar orzeczonej kary pozbawienia wolności do 2 lat.

Kasację od tego wyroku ponownie wniósł obrońca skazanego Ryszarda E.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Kasację wniesioną ponownie na korzyść skazanego, Sąd Najwyższy uznał za oczywiście bezzasadną i orzekł o jej oddaleniu, uznając w oparciu o przepis art. 535 § 3 k.p.k., że orzeczenie w tym zakresie nie wymaga piśmennego uzasadnienia.

W wyniku analizy okoliczności sprawy Sąd Najwyższy stwierdził jednak, że Sąd Okręgowy w Z., rozpoznając ponownie sprawę w postępowania-

niu odwoławczym, błędnie zakwalifikował czyn przypisany oskarżonemu. Oceniając jako zasadny zarzut podniesiony w apelacji, w przedmiocie braku podstaw – w ustaleniach dokonanych przez Sąd pierwszej instancji – do przypisania sprawcy rozboju działania określonego w art. 276 k.k., Sąd Okręgowy zamiast tego przepisu wprowadził jednak do kumulatywnej kwalifikacji czynu przepis art. 275 § 1 k.k.

Korekta wyroku dokonana w tym zakresie przez Sąd Okręgowy, równoznaczna z przypisaniem oskarżonemu przestępstwa kradzieży prawa jazdy, dokonana została na niekorzyść oskarżonego, w sytuacji gdy wniesiono środek odwoławczy wyłącznie na jego korzyść. Do orzeczenia w tym zakresie doszło nie tylko z rażącym naruszeniem zakazu przewidzianego w art. 455 *in fine* k.p.k. O „poprawieniu” kwalifikacji może być bowiem mowa jedynie w przypadku dostosowania jej do prawidłowo ustalonego stanu faktycznego wówczas, gdy jest błędna.

Tymczasem Sąd Okręgowy, do kumulatywnej kwalifikacji czynu przypisanego oskarżonemu wprowadził nie tylko przepis art. 275 § 1 k.k., ale pozostawił w niej także przepis art. 278 § 5 k.k., pomimo że zarówno w opisie czynu, jak i ustaleniach faktycznych dokonanych przez Sąd Rejonowy brak było w tym względzie podstawy prawnej. Należy przypomnieć, że okoliczność ta została dostrzeżona przez Sąd Okręgowy w Z. rozpoznający sprawę po raz pierwszy. Sąd ten wskazując na ustalenia Sądu Rejonowego świadczące nie tylko o braku zamiaru oskarżonego „zaboru, a *de facto* ukrycia dokumentu”, tzn. prawa jazdy i zaboru karty bankomatowej, ale w ogóle jego wiedzy, że przedmioty te w portfelu wyrwanym pokrzywdzonej się znajdują, wyeliminował z kwalifikacji prawnej przypisanego oskarżonemu czynu przepisy art. 276 k.k. i art. 278 § 5 k.k.

Wobec braku ustaleń w przedmiocie dokonania przez Ryszarda E. przestępstwa kradzieży lub przywłaszczenia prawa jazdy pokrzywdzonej i kradzieży należącej do niej karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z au-

tomatu bankowego, zakwalifikowanie przez Sąd Okręgowy przypisanego mu czynu z art. 275 § 1 k.k. oraz art. 278 § 5 k.k. było zarówno nieuprawnione, jak i błędne.

W opisanej sytuacji konieczność poprawienia tej kwalifikacji nie może być skutecznie kwestionowana. Podstawę wydania wyroku reformatoryjnego w tym przedmiocie przez Sąd Najwyższy, orzekający w postępowaniu kasacyjnym, stanowi przepis art. 536 k.p.k.

Zdaniem Sądu Najwyższego, w składzie orzekającym w niniejszej sprawie, katalog orzeczeń wymienionych w art. 537 § 1 i 2 k.p.k. nie ma charakteru katalogu zamkniętego. Treść tych przepisów nie przesądza więc o dopuszczalności wydania przez Sąd Najwyższy, orzekający w postępowaniu kasacyjnym, orzeczenia tylko w jednej z postaci w nim przewidzianych. Regulacja przewidziana w art. 537 § 1 i 2 k.p.k., polegająca na wyliczeniu rodzajów orzeczeń właściwych dla postępowania kasacyjnego, nie może w szczególności wyłączać uprawnienia do wydania także orzeczenia innego rodzaju, nie naruszającego zasad tego szczególnego środka zaskarżenia, ale uwzględniającego specyfikę danej sprawy i potrzebę wydania rozstrzygnięcia racjonalnego. Uregulowanie zawarte w art. 537 § 1 i 2 k.p.k. nie może więc narzucać interpretacji rozwiązania przewidzianego w art. 536 k.p.k. Ten ostatni przepis, upoważniający Sąd Najwyższy do orzekania poza granicami zaskarżenia i podniesionych zarzutów m.in. w wypadku, gdy zachodzi konieczność poprawienia błędnej kwalifikacji, nie może być więc odczytywany wyłącznie z uwzględnieniem treści art. 537 k.p.k. i w oderwaniu od treści art. 455 k.p.k.

Skoro w art. 455 k.p.k. ustawodawca użył zwrotu „poprawia” błędną kwalifikację prawną i do zastosowania rozwiązania przyjętego w tym przepisie upoważnił Sąd Najwyższy, to za dopuszczalnością poprawienia błędnej kwalifikacji właśnie przez Sąd Najwyższy orzekający w postępowaniu kasacyjnym przemawia wykładnia językowa. W myśl dyrektyw językowych

rozwiązanie przewidziane w art. 536 k.p.k., upoważniające Sąd Najwyższy do orzekania nie tylko w granicach zaskarżenia i podniesionych zarzutów, ale także do orzekania m.in. w wypadku określonym w art. 455 k.p.k., nie może być interpretowane w oderwaniu od użytego w tym ostatnim przepisie zwrotu „poprawia”. Słowo „poprawia” nie jest wyrażeniem wieloznacznym i nic nie przemawia za tym, aby jego znaczenie, przy ustalaniu treści przepisu w którym zostało użyte, powinno być rozumiane inaczej, niż jest rozumiane w języku potocznym. Skoro art. 536 k.p.k. reguluje uprawnienia Sądu Najwyższego, w tym m.in. do orzekania w wypadku określonym w art. 455 k.p.k., to nie sposób zakładać, że użyty w art. 455 zwrot „poprawia”, adresowany jest do innego organu niż ten, którego uprawnienia, w tym do poprawienia błędnej kwalifikacji, wynikają z treści art. 536. Interpretacja odmienna, a więc zakładająca konieczność uchylenia przez Sąd Najwyższy wyroku zawierającego błędną kwalifikację prawną czynu przypisanego skazanemu, tylko po to aby stosownej korekty, polegającej wyłącznie na poprawieniu kwalifikacji prawnej dokonał sąd odwoławczy, byłaby zaprzeczeniem racjonalności ustawodawcy.

Podkreślenia wymaga fakt, że Sąd Najwyższy w przeszłości wydawał już orzeczenia reformatoryjne, niemieszczące się w katalogu ujętym w art. 537 § 1 i 2 k.p.k., poprawiając – na podstawie art. 536 k.p.k. w zw. z art. 455 k.p.k. – błędną kwalifikację czynów przypisanych skazanym (por wyroki: z dnia 22 sierpnia 2006 r., IV KK 4/06, R-OSNKW 2006, poz. 1583 - *na płycie* oraz z dnia 18 października 2010 r., V KK 84/10, niepubl.).

Z tych względów Sąd Najwyższy, oddalając wniesioną na korzyść skazanego Ryszarda E. kasację jako oczywiście bezzasadną, na podstawie art. 536 k.p.k. w zw. z art. 455 k.p.k., poprawił błędną kwalifikację prawną przypisanego mu – przez Sąd Okręgowy – czynu, przez wyeliminowanie z niej przepisów art. 275 § 1 k.k. i art. 278 § 5 k.k.